

Wyrok z dnia 1 marca 1995 r.
II UR 2/95

Przy ustalaniu podstawy wymiaru emerytury lub renty przyjmuje się kwotę bazową z daty złożenia wniosku o ustalenie prawa do tego świadczenia, chyba że pracownik kontynuując zatrudnienie nie pobiera świadczenia.

Przewodniczący SSN: Maria Tyszel, Sędzia SN: Stefania Szymańska, Sędzia SA: Jerzy Kuźniar (sprawozdawca),

Sąd Najwyższy, przy udziale prokuratora Jana Szewczyka, po rozpoznaniu w dniu 1 marca 1995 r. sprawy z wniosku Bohdana K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. o wysokość emerytury, na skutek rewizji wnioskodawcy od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu z dnia 17 marca 1994 r., [...]

z m i e n i ł zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. z dnia 24 stycznia 1994 r. [...], w ten sposób, że do ustalenia podstawy wymiaru emerytury wnioskodawcy Bohdana K., przyjął od dnia 1 stycznia 1993 r. kwotę bazową w wysokości 3.090.000 zł (trzy miliony dziewięćdziesiąt tysięcy).

U z a s a d n i e n i e

Wnioskodawca Bohdan K., urodzony 18 marca 1927 r., we wniosku złożonym w dniu 19 stycznia 1993 r. dochodził przyznania emerytury, zaś do ustalenia podstawy jej wymiaru wskazał wynagrodzenie z okresu od 1 stycznia 1989 r. do 31 grudnia 1992 r. Świadcstwo pracy wydane przez pracodawcę wnioskodawcy, tj. Wojewódzką Stację Sanitarно-Epidemiologiczną w W. stwierdzało, że stosunek pracy łączący strony ustał 31 grudnia 1992 r.

Decyzją z dnia 10 marca 1993 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. przyznał wnioskodawcy emeryturę od dnia "1 października 1992 r., tj. za okres trzech miesięcy poprzedzających miesiąc zgłoszenia wniosku", określając wskaźnik wysokości podstawy wymiaru na 151,34%, zaś kwotę bazową na 3.090.000 zł.

Kolejną decyzją z dnia 10 stycznia 1994 r. organ rentowy, przeliczył przyznaną emeryturę od dnia 1 stycznia 1993 r. "tj. od ustania zatrudnienia", przy utrzymaniu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru i tej samej kwocie bazowej, tj. 3.090.000 zł, zaś wobec nowego zaświadczenia pracodawcy o wysokości wynagrodzenia za 1992 rok, decyzją z dnia 24 stycznia 1994 r. ponownie przeliczył emeryturę, ustalając wskaźnik wysokości podstawy wymiaru na 154,72%, ale kwotę bazową określił na 2.426.000 zł.

Wyjaśniając tę decyzję pismem z dnia 4 lutego 1994 r. organ rentowy wskazał, iż przyjęto kwotę bazową w wysokości 2.426.000 zł, skoro "obowiązywała ona w okresie od kwietnia 1992 r. do listopada 1992 r.", a ustalona została "od października 1992 r. O przyznaniu odpowiedniej kwoty bazowej decyduje data nabycia uprawnień do

świadczenia, a nie data zgłoszenia wniosku".

Powyższą decyzję, co do "kwoty bazowej i podstawy wymiaru emerytury" zaskarżył odwołaniem wnioskodawca stwierdzając, że pierwszym dniem emerytury był 1 stycznia 1993 r., stąd też prawidłowa była pierwsza przyjęta kwota bazowa, tj. 3.090.000 złotych.

W odpowiedzi na odwołanie, organ rentowy wniósł o jego oddalenie zarzucając, iż "brak podstaw, aby kwotę bazową obowiązującą od 1 grudnia 1992 r. (3.090.000 zł) stosować przy ustalaniu wysokości emerytury należnej od dnia 1 października 1992 r.". Wniosek o świadczenie złożony został w styczniu 1993 r., zaś wypłatę emerytury podjęto od 1 października 1992 r., tj. za okres trzech miesięcy poprzedzających wniosek o przyznanie świadczenia, zgodnie z art. 99 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.), przy przyjęciu kwoty bazowej obowiązującej w tym okresie, tj. 2.426.000 zł.

Wyrokiem z dnia 17 marca 1994 r. [...], Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu oddalił odwołanie, dzieląc wywody organu rentowego.

Rozpoznając rewizję wnioskodawcy, Sąd Apelacyjny we Wrocławiu przedstawił w trybie art. 391 § 1 k.p.c. zagadnienie prawne, budzące poważne wątpliwości - "jaką określoną kwotę bazową należy przyjąć do ustalania podstawy wymiaru świadczenia - czy w zależności od daty zgłoszenia wniosku o świadczenie, czy od daty przyznania świadczenia, czy od daty wypłaty świadczenia".

W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny stwierdził, że uregulowanie zawarte w art. 7 ust. 5 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.), zwanej dalej ustawą o rewaloryzacji emerytur i rent, nie określa wprost do jakiej daty należy odnieść kwotę przeciętnego wynagrodzenia, stanowiącego podstawę ostatniej waloryzacji (kwota bazowa), wyrażając pogląd, że winna to być data zgłoszenia wniosku. Powyższe stanowisko - zdaniem Sądu - wynika też pośrednio z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10, poz. 49 ze zm.) oraz § 2 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1985 r. w sprawie szczególnych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent (tekst jednolity: Dz. U. Nr 11, poz. 63 z 1989 r. ze zm.). Taka sama wątpliwość występuje "w przypadku zawieszenia przyznanego świadczenia i podjęcia jego wypłaty z momentem spełnienia wymogów", przy czym w tym przypadku, zdaniem Sądu, zastosowanie miałyby uchwały Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 1993 r., II UZP 21/93 oraz z dnia 25 maja 1994 r., II UZP 17/94.

W toku postępowania przed Sądem Najwyższym, Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie poinformował, że wyrównanie emerytury wynikające z zaskarżonej decyzji wypłacono wnioskodawcy za okres od 1 stycznia 1993 r. do 31 stycznia 1994 r. "a nie, jak mylnie podano, od dnia 1 października 1992 r."

Sąd Najwyższy postanowił przejąć sprawę do rozpoznania i zważył, co następuje:

Rewizja wnioskodawcy jest w pełni uzasadniona, zaś jej uwzględnienie powoduje

stosowną zmianę zaskarżonego wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu oraz poprzedzającej go decyzji organu rentowego przez przyjęcie do ustalenia podstawy wymiaru emerytury od dnia 1 stycznia 1993 r. kwoty bazowej w wysokości 3.090.000 zł. Rozstrzygnięcie przedstawionego zagadnienia prawnego nie było celowe, skoro okoliczności sprawy pozwalały na merytoryczną ocenę rewizji.

Wniosek o przyznanie świadczenia został złożony w dniu 19 stycznia 1993 r., a z dołączonego świadectwa pracy wynikało, że stosunek pracy wnioskodawcy łączący go z Wojewódzką Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w W. ustał 31 grudnia 1992 r.

Według przepisu art. 76 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40 poz. 269 ze zm.), prawo do świadczeń powstaje z dniem spełnienia się wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa, zaś świadczenie pracy w ramach zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy powodowało zawieszenie prawa do emerytury, stosownie do art. 82 ust. 1 cyt. ustawy o z.e.p.

W obecnym stanie prawnym kryterium stanowiącym o zawieszeniu realizacji prawa do świadczenia stanowi wysokość osiąganego wynagrodzenia (art. 24 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw - Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.), to zaś nie było przedmiotem oceny organu rentowego.

Z powyższymi zasadami zgodna jest ogólna reguła wypłaty świadczeń, zawarta w przepisie art. 99 ustawy o z.e.p., według której świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, jednak za okres nie dłuższy niż 3 miesiące kalendarzowe poprzedzające miesiąc, w którym zgłoszono wniosek... Analizując treść art. 76 ustawy o z.e.p., Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 10 sierpnia 1988 r., III UZP 22/88 (OSNCP 1988 z. 12 poz. 194) doszedł do wniosku, że świadczenia powinny być przyznane od daty wskazanej przez samego zainteresowanego, ewentualnie od daty złożenia wniosku, chyba że ustalenie innej daty byłoby dla pracownika korzystniejsze. W sytuacji więc, gdy składając wniosek o świadczenie, pracownik nie jest już zatrudniony na pełnym etacie, datą przyznania świadczenia winna być data nabycia do niego uprawnień.

Nie ma więc podstaw prawnych do ustalania prawa do świadczenia za okres 3 miesięcy wstecz od zgłoszenia wniosku, gdy prawo do świadczenia powstało później. Taki sam pogląd został wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 23 października 1991 r., II URN 5/91 (PiZS 1992 nr 2). W tym zresztą zakresie stanowisko Sądu Najwyższego można uznać za w pełni ukształtowane, poza wymienioną uchwałą III UZP 22/88, pogląd taki zawarty jest też w uchwale Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 1988 r., III UZP 11/89 (OSNCP 1990 z. 6 poz. 72), w uchwale z dnia 8 listopada 1993 r., II UZP 21/93, czy w wyroku z 25 października 1994 r., II URN 31/94 - OSNAPIUS 1995 nr 3 poz. 38.

Biorąc pod uwagę stan faktyczny sprawy, nie jest też konieczne rozróżnianie między ustaleniem prawa do świadczenia a wnioskiem o realizację nabytego prawa, skoro wniosek o emeryturę złożony został 19 stycznia 1993 r., zaś prawo do pobierania tego świadczenia (realizacji) powstało stosownie do wniosku, po ustaniu zatrudnienia w rozmiarze pełnego etatu, tj. od 1 stycznia 1993 r.

W rozpoznawanej na skutek rewizji wnioskodawcy sprawie, pierwsza decyzja organu rentowego z dnia 10 marca 1993 r. prawidłowo ustalała wysokość kwoty bazo-

wej określając ją na 3.090.000 zł, błędnie natomiast i wbrew intencji wniosku, przyznała emeryturę od 1 października 1992 r., gdy w tym czasie (do końca grudnia 1992 r.), wnioskodawca kontynuował zatrudnienie.

Ustalenie podstawy wymiaru emerytury lub renty następuje w trybie określonym w art. 7 ust. 5 cyt. ustawy o rewaloryzacji emerytur i rent...zaś pojęcie "kwoty bazowej", tj. kwoty stanowiącej podstawę ostatnio przeprowadzonej waloryzacji zawarte w pkt 4 tego przepisu nie precyzuje jaka data byłaby miarodajna dla jej ustalenia.

Umieszczenie jednak tego punktu w przepisie dotyczącym ustalania podstawy wymiaru świadczenia, daje podstawę do przyjęcia, że kwotę bazową przyjmuje się z daty wniosku o ustalenie prawa do świadczenia chyba, że pracownik kontynuując zatrudnienie nie pobiera świadczenia, co jednak w ocenianej sprawie nie zachodziło. Pierwszym dniem emerytury był dla rewidującego 1 stycznia 1993 r., natomiast wniosek o przyznanie świadczenia złożony został 19 stycznia 1993 r., a intencją wnioskodawcy było otrzymanie świadczenia emerytalnego bezpośrednio po zakończeniu zatrudnienia, stąd też styczeń 1993 r. był miarodajny dla przyjęcia wysokości kwoty bazowej.

Zaskarżona decyzja przeliczająca emeryturę i przyjmująca jako kwotę bazową 2.426.000 zł "obowiązującą w październiku 1992 r.", nie może być z tych przyczyn, w tej części uznana za prawidłową.

Uwzględniając więc rewizję wnioskodawcy zmieniono zaskarżony wyrok i poprzedzając go decyzję, orzekając jak w sentencji po myśli art. 390 § 1 k.p.c.

=====